

Grafisk Manual

Offentliga fastigheter

Intro

Ett enhetligt utseende skapar både identitet och igenkänning. Målgrupperna känner igen att det är Offentliga fastigheter som står bakom kommunikationen. Att avsändaren är tydlig bidrar också till att stärka omvärldens förtroende för Offentliga fastigheter. Därför har vi här sammanställt riktlinjer för all kommunikation från Offentliga fastigheter.

Innehåll

Intro	2
Uttryck och känsla	4
Vision och Mission	4
Logotyp	5
Typografi	6
Alternativa typsnitt för Microsoft Office	6
Färgpalett	8
Primärfärg	8
Sekundärfärger	8
Färger tillgänglighet	9
Dekorelement	10
Dekorelement - Pil	10
Dekorelement - Illustration	11
Bildspråk	12
Tillämpningar	13
Indesign	14
Word	17
Powerpoint	18

Uttryck och känsla

Det grafiska uttryckets mål är att hålla ihop olika produkter så att kommunikation från Offentliga fastigheter känns igen – oavsett kanal. Genom att följa dessa riktlinjer underlättas det arbetet. Den känsla som det grafiska uttrycket ska förmedla är att kommunikationen ska kännas *levande*, *seriös* och *tydlig*.

Vision och Mission

Offentliga fastigheter består av organisationer som förvaltar många av Sveriges offentliga fastigheter. Tillsammans förvaltar vi skolor, myndighetsbyggnader, militära installationer, sjukhus och fängelser. I vårt nätverk finns en enorm bredd, inte bara av olika slags fastigheter utan också i form av olika slags erfarenheter. För att ta tillvara och utveckla vår breda kompetens har vi gått samman i Offentliga fastigheter.

Offentliga fastigheter ska fungera som forum för erfarenhetsutbyte samt driva utvecklingen av gemensamma frågor inom fastighetsområdet. Inom ramen för samarbetet bedrivs gränsöverskridande utvecklingsprojekt med syfte att effektivisera och förbättra fastighetsförvaltningen. Projekten ska vara framåtskridande, visa på inspirerande exempel och erbjuda verktyg som i slutändan ska höja kvaliteten på offentliga fastigheter och för hyresgästerna i dessa.

Bakom Offentliga fastigheter står Kommunfonden (FoU-fonden för kommunernas fastighetsfrågor), Fastighetsrådet (FoU-fonden för regionernas fastighetsfrågor) samt Fortifikationsverket, Specialfastigheter och Statens fastighetsverk.

Logotyp

Offentliga fastigheters logotyp består av en symbol och texten *Offentliga fastigheter*. Logotypen är Offentliga fastigheters främsta visuella kännetecken. Den finns i fyrfärg, svartvit och negativ för både print och webb.

Behandla alltid logotypen som en enhet. De olika delarna och proportionerna får aldrig förändras, bytas ut eller skifta plats. Använd endast de logotyporiginal som är framtagna. För att få tillgång till originalen, kontakta Offentliga fastigheter.

Använd inte logotypen i mindre format än vad som är läsligt. Minsta tillåtna storlek är 20 mm. Det är viktigt att respektera logotypens frizon. Frizonen är det minsta avstånd kring logotypen som ska vara fritt från text och bild. Ju större friutrymme, desto tydligare blir logotypen.

LOGOTYPEN I FÄRG

FRIZONEN

FRIZONEN BASERAS PÅ DEN HÖGSTA BYGGNADENS HÖJD. REGELN OM FRIZONEN GÄLLER ENDAST MOT TEXT OCH BILDER, EJ MARGINAL, EXEMPELVIS OMSLAG.

LOGOTYPEN FÅR MINST VARA 20 MM I BREDD

Typografi

Det typografiska uttrycket ska kännas samtida och engagerande. Därför har vi valt Titillium för rubriker och Collis som brödtypsnitt för längre texter. Collis är modernt i uttrycket och väldigt utrymmeseffektivt – vilket upplevs som seriöst. Det är också ett varmt och mycket läsvänligt typsnitt. Titillium har också en stadig och seriös framtoning och finns tillgängligt för webbanvändning. Titillium fungerar därför utmärkt att bygga identitet för avsändaren på olika publiceringsplattformar.

För att hålla ihop det typografiska uttrycket har olika texttyper och rubriknivåer fått en egen formgivning. Rubrik, mellanrubrik, ingress, brödtext, styckerubrik, faktatext visas på följande sida. (Formateringar finns i malldokumenten.)

Alternativa typsnitt för Microsoft Office

För produktion i programmen Word och Powerpoint används istället typsnitt som är tillgängliga via Microsoft Office. För rubriker används Calibri och som brödtypsnitt används Georgia.

Titillium Text 22L - 999wt

abcdefghijklmnopqrstuvwxyåöö

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ

Titillium Text 22L - 600wt

abcdefghijklmnopqrstuvwxyåöö

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ

Titillium Text 22L - 250wt

abcdefghijklmnopqrstuvwxyåöö

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ

Collis - Roman

abcdefghijklmnopqrstuvwxyåöö

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ

RUBRIK

Planera för en grön lokal- och energianvändning

INGRESS

För att optimera energi- och lokalanvändningen behövs en strukturerad process som samordnar verksamhetens planering med planeringen av lokal- och energiförsörjningen. Lokalresursplanering är en sådan process. Avsnittet inleds med en sammanfattande beskrivning av planeringsarbetet. Därefter följer exempel på vad som kan ingå i de olika planeringsstegen.

MELLANRUBRIK

Arbetsmodell för lokalresursplanering

BRÖDTEXT

Syftet med planeringsarbetet är att ta ett helhetsgrepp om organisationens verksamhetsutveckling och framtida lokalbehov och med det som utgångspunkt planera vilka förbättringar och effektiviseringar som ska genomföras. I planeringsarbetet prövas om organisationen har rätt lokaler för verksamheten, om lokal- och energianvändningen är effektiv, om kostnaderna ligger på rätt nivå och vilka förbättringar och effektiviseringar som behöver göras.

STYCKERUBRIK

Tre delprocesser

Planeringsarbetet kan översiktligt beskrivas som tre delprocesser.

UNDERRUBRIK

1. Lokal- och energirevision

Innebär att man kartlägger och analyserar verksamhetens utveckling och framtida lokal och energibehov, undersöker lokalbeståndets kapacitet att tillgodose behoven samt föreslår förbättringar och effektiviseringar. I arbetet ingår att följa upp lokalrelaterade miljömål samt mål för lokal- och energianvändningen.

2. Samplanering

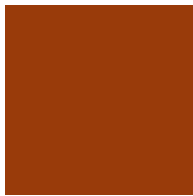
Innebär att prioritera mellan olika behov och önskemål och fatta beslut om vilka åtgärder som ska genomföras. Åtgärder kan t ex vara omflyttningar, avveckling av lokaler, lokalanpassningar och energieffektiviseringar.

Färgpalett

Orange är Offentliga fastigheters primärfärg och finns i tre nyanser: *Rostorange*, *klarorange* och *ljusorange*. Dessa färger används i logotypen. Till primärfärgerna finns 8 komplementfärger att tillgå som kan användas i rubriker, faktarutor, grafiska element, illustrationer, bakgrunder med mera. Färgerna är tillgänglighetsanpassade, se vidare info på följande sida.

Här nedan finns hela paletten med information om färgkoder.

Primärfärg

ROSTORANGE
CMYK: 27 82 100 26
RGB: 153 59 10
#993B0A

KLARORANGE
CMYK: 0 69 89 0
RGB: 237 105 38
#ED6926

LJUSORANGE
CMYK: 0 34 38 0
RGB: 247 186 156
#F7BA9C

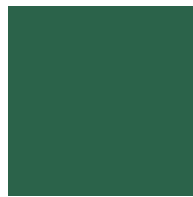
Sekundärfärger

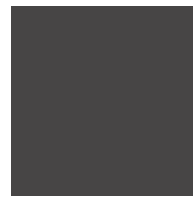
HALLON
CMYK: 23 97 54 18
RGB: 168 31 69
#A81F45

HIMMEL
CMYK: 90 69 0 0
RGB: 20 79 199
#144FC7

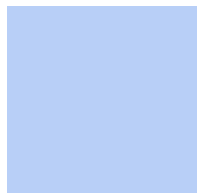
SKOG
CMYK: 82 36 73 30
RGB: 43 99 74
#2B634A

GRANIT
CMYK: 63 55 52 53
RGB: 71 69 69
#474545

LJUS HALLON
CMYK: 1 34 8 0
RGB: 245 191 207
#F5BFCF

LJUS HIMMEL
CMYK: 31 14 0 0
RGB: 184 207 247
#B8CFF7

LJUS SKOG
CMYK: 40 0 27 0
RGB: 166 214 201
#A6D6C9

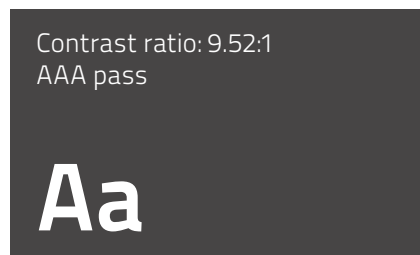
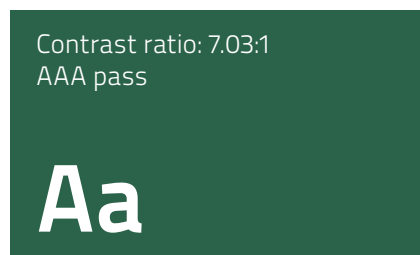
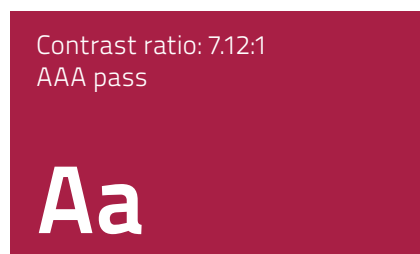
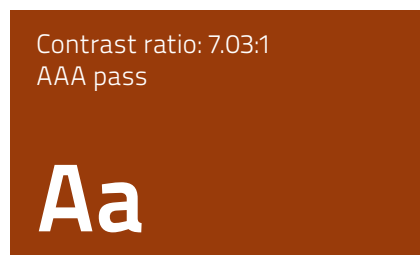
LJUS GRANIT
CMYK: 24 18 19 1
RGB: 201 201 201
#C9C9C9

Färger tillgänglighet

Färgerna är tillgänglighetsanpassade. De mörka färgerna används tillsammans med vit och de ljusa färgerna används tillsammans med svart för att skapa god kontrast och läsbarhet.

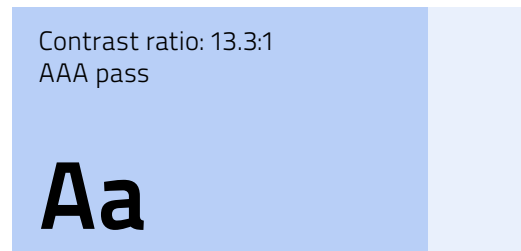
De mörka färgerna används främst i rubriker och informationsbärande objekt. De ljusa färgerna används främst i bakgrunder.

Mörka Färger

Ljusa Färger

30%

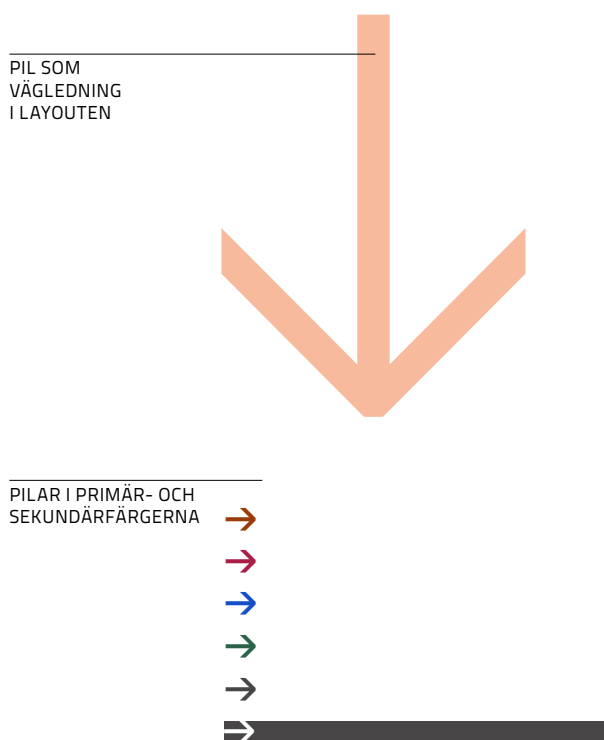

Dekorelement

Den grafiska formen innehåller två dekorelement. Det ena är en *pil* som ger läsaren vägledning på sidorna och som samtidigt skapar en grafisk identitet för Offentliga fastigheter. Pilen kan till exempel användas för att uppmärksamma ett citat eller i en punktlista. Pilen är ett exempel på objekt som kan färgsättas med både primär- och sekundärfärger. Pilens storlek kan anpassas efter behov.

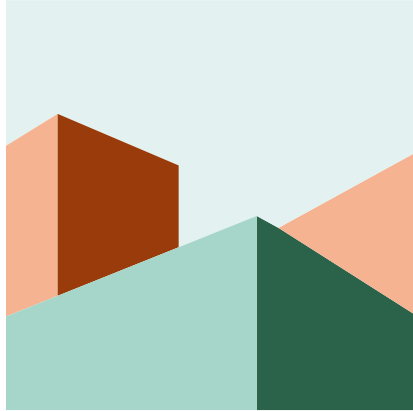
Det andra dekorelementet är en *grafisk illustration* som är en abstrakt gestaltning av byggnader. Illustrationen kan användas som omslag, på omslagens insidor eller som kapitelstartssida. Illustrationen finns i fyra färgställningar som visas på följande sida.

Dekorelement - Pil

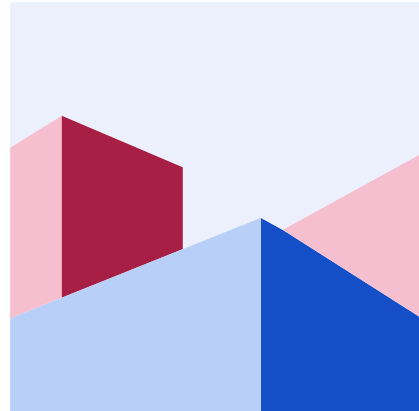

Dekorelement - Illustration

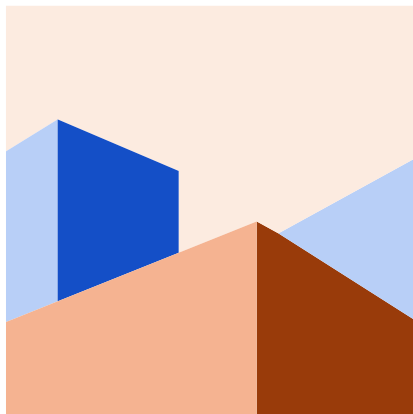
ILLUSTRATIONENS
FYRA
FÄRGSTÄLLNINGAR

KÄRNOMRÅDE; HÅLLBARHET -
EKONOMISK, EKOLOGISK OCH SOCIAL

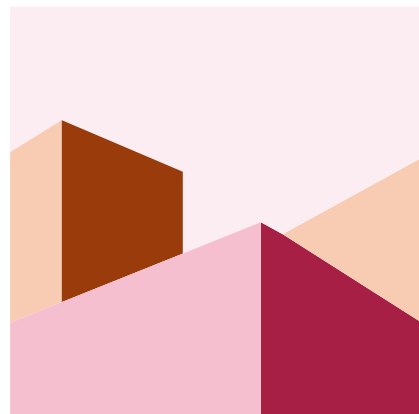

KÄRNOMRÅDE; MÖTA
TEKNIKUTVECKLINGEN

KÄRNOMRÅDE; BEFINTLIGT OCH
FRAMTIDA FASTIGHETSBESTÅND

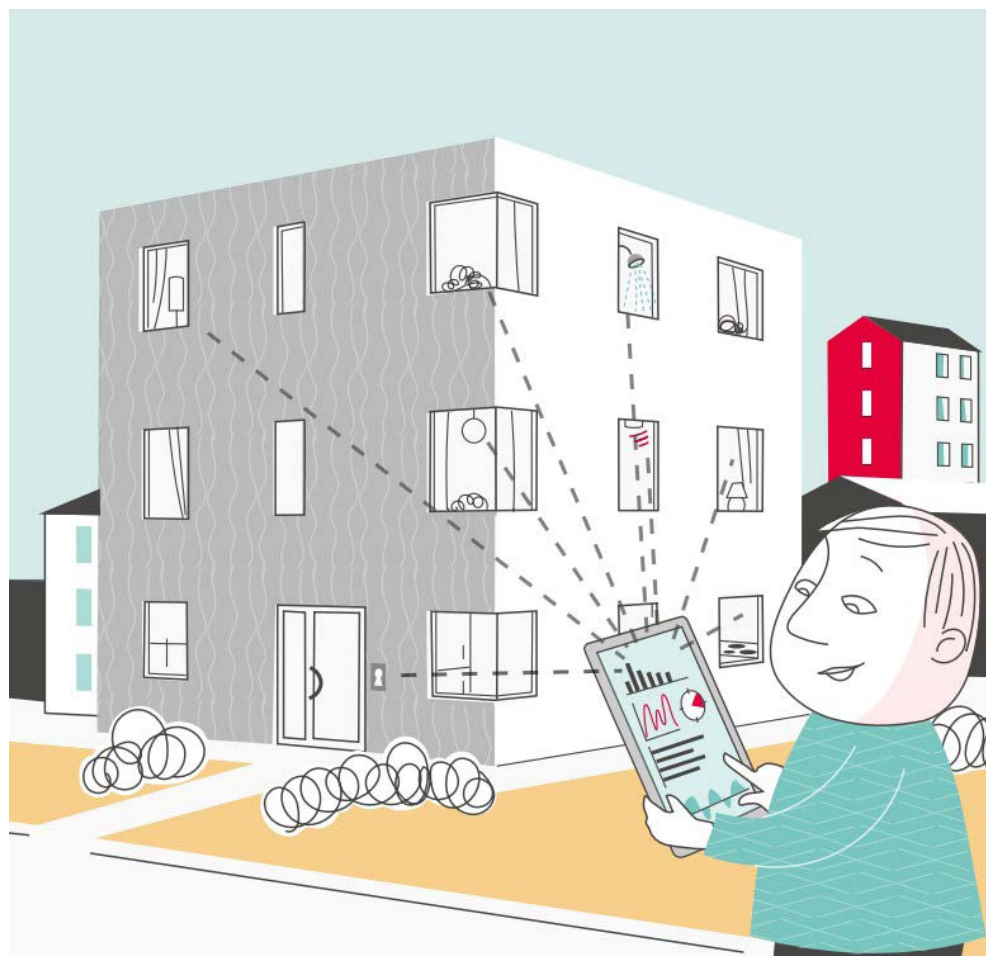
GENERELL INFORMATION OM OFFENTLIGA
FASTIGHETER

KÄRNOMRÅDE; KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Bildspråk

Bildspråket baseras i första hand på den grafiska illustrationen som visades på föregående sida, för att tydligt skapa en identitet och igenkänning för Offentliga fastigheter. Även andra mer föreställande illustrationer används, likt illustrationen nedanför. Dessa kan både användas som omslag, kapitelstartssida samt inne i publikationer tillsammans med text. Beskrivande illustrationer med miljöer ska visa relevanta platser och sammanhang. Situationer och miljöer bör knyta an till huvudrubrik och ämne.

Tillämpningar

På följande sidor visas exempel på hur den grafiska profilen används i olika sammanhang. Se mall för respektive produktionstyp (indesign, word, powerpoint) för designanvisningar.

OMSLAG MED
ILLUSTRATION

KAPITELSTART

RUBRIK:
TITILLIUM TEXT22L
999WT
39/39 pt

INGRESS:
TITILLIUM TEXT22L
800WT
12/14 pt

MELLANRUBRIK:
TITILLIUM TEXT22L
600WT
14,5/16 pt

BRÖDTEXT:
COLLIS ROMAN
10,2/13,5 pt

Vad påverkar lokal- och energianvändningen?

Om vi nu ser lokaleffektivisering som ett sätt att påverka energianvändningen så behöver vi också förstå vad som påverkar lokalanvändningen. Det kan vara allt ifrån myndighetskrav och planbestämmelser till byggnadernas lokalisering och utformning. Avsnittet belyser komplexiteten i vad som påverkar lokalanvändningen genom att lyfta fram några områden som direkt eller indirekt har betydelse för behovet av lokaler.

Befolkningsutvecklingen och den fysiska planeringen

Samhällets behov av skolor, förskolor, vårdcentraler, äldreboenden, m m påverkas i hög grad av befolkningsutvecklingen, som i sin tur påverkas av bostadsbyggandet, utvecklingen på arbetsmarknaden, vilka satsningar som görs på kollektivtrafiken, o s s v. Exempelvis förväntas de nya tunnelbanesträckningarna i Stockholms län ge 78 000 nya bostäder, som kommer att öka behovet av skolor och förskolor där de nya bostäderna byggs. Vanliga problem är att det saknas mark för att genomföra de målsättningar som beskrivs i region- och översiktsplanerna och att kommunernas plan- och bygglovsprocesser är betydligt långsammare än vad som förutsätts i planerna. Detta påverkar inte bara utbyggnaden av bostäder och kommer siella lokaler utan också möjligheterna att anpassa de offentligtägda fastigheterna till verksamheternas behov. En långsam beslutsprocess kan också inte bära ut den befolkningsutveckling som beskrivs i planerna inte stämmer med verkligheten. Något som kan ställa till med problem om man använder befolkningsprognoserna som underlag för verksamhetens planeringen.

Planera för en effektiv lokal- och energianvändning • 19

UPPSLAG

Energianvändning	
Energianvändning	Jämförelsetal för fastighets- och verksamhetspecifikt energianvändning
Fastighetspecifikt	Andel förnybar energi
Uppvärmning och varmvatten	KWh per år
Kyla	KWh/m ² BRA (t) eller Atemp och år
Fastighetsel	KWh/verksamhet och år
	KWh/plats och år
	(t ex per elevplats, vårdplats eller arbetsplats)
Verksamhetspecifikt	KWh/nyttjare och år
Verksamhetsel	(t ex per elev, vårdtagare, anställd eller besökare)

TABELL 6C

Jämförelsetal som mäter inomhusmiljön

Nyckeltal för inomhusmiljön omfattar bland annat ljudklassningar och mätningar av luftflöden, temperatur och dagsljus. I Sverige kan man dessutom P-märka inomhusmiljön, som förutom krav på en verifierad god inomhusmiljö även innefattar krav på ett kvalitets säkrat förvaltningsystem. P-märkningen utförs av SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut. Grundkrav för P-märkningen är en god ljus- och ljudmiljö, luftkvalitet, temperatur och luftfuktighet, inga fuktskador, låga radonhalter, rätt varmvattentemperatur, samt att det finns en fungerande egenkontroll av fastighetskötseln och lokalvärden och en god kommunikation mellan brukare och förvaltare.

Inomhusmiljö	
Inomhusmiljö	Jämförelsetal
Ljudmiljö	bedömning eller ljudklassning
Ventilation, luftflöden	liter/sekund/m ² BRA
	liter/sekund/plats
Termiskt klimat	
Temperatur, sommar och vinter	grader celsius/rum
Dagsljusfaktor	dagsljus utomhus/dagsljus inomhus lux/temne
Andel fönsterglasarea AF	fönsterglasarea/m ² (rum)

TABELL 6D

46 • Planera för en effektiv lokal- och energianvändning

Jämförelsetal som mäter utsläpp

Energianvändningen påverkar energiproduktionen som i sin tur kan ha betydelse för utsläppen av växthusgaser och andra klimat- och miljöpåverkande ämnen. Utsläpp som kan relateras till fossilberoende energiproduktion är bland annat koldioxid (CO₂), kväveoxider (NO_x) svaveloxider (SO_x) och partiklar. Koldioxid bidrar till växthuseffekten och påverkar framförallt det globala klimatet. Kväveoxider bidrar till förorening och övergödning av mark, skogar och vatten. Svaveloxider är starkt föroreande. Utsläppen av partiklar påverkar både luften i närmiljön och klimatet. Utsläppen mäts i ton totalt och fördelat per kvadratmeter, nyttjare, plats eller annan enhet.

Utsläpp	
Utsläpp	Jämförelsetal för alla utsläpp
Koldioxid (CO ₂)	ton/år
Kväveoxider (NO _x)	kg/kWh och år
Svaveloxider (SO _x)	g/m ² BRA och år
Partiklar	kg/nyttjare och år
	(t ex. elevplatser, vårdplatser, kontor/arbetsplatser)

TABELL 6E

System för miljöcertifiering

Många företag och myndigheter har idag ambitiösa målsättningar för att minska sin energianvändning och miljöpåverkan, som går längre än lagstiftning och myndighetsföreskrifter. För att bygga in gröna värden i varumärket väljer allt fler organisationer att miljöcertifiera sina byggnader enligt något av de certifieringssystem som finns på marknaden.

Miljöbyggnad certifierar energi, material och inomhusklimat och är utvecklat för svenska förhållanden. Systemet kan användas för nya och befintliga byggnader oavsett storlek.

Green Building är ett EU-initiativ som lanserades 2004 för att snabba på energieffektiviseringarna inom bygg- och fastighetssektorn. Certifieringen omfattar enbart energianvändning. Kravet är att byggnaden använder 25 procent mindre energi än tidigare eller jämfört med byggnadskravet i Boverkets byggregler.

Planera för en effektiv lokal- och energianvändning • 47

STYCKERUBRIK
TITILLIUM TEXT22L
999WT
11/12,5 pt

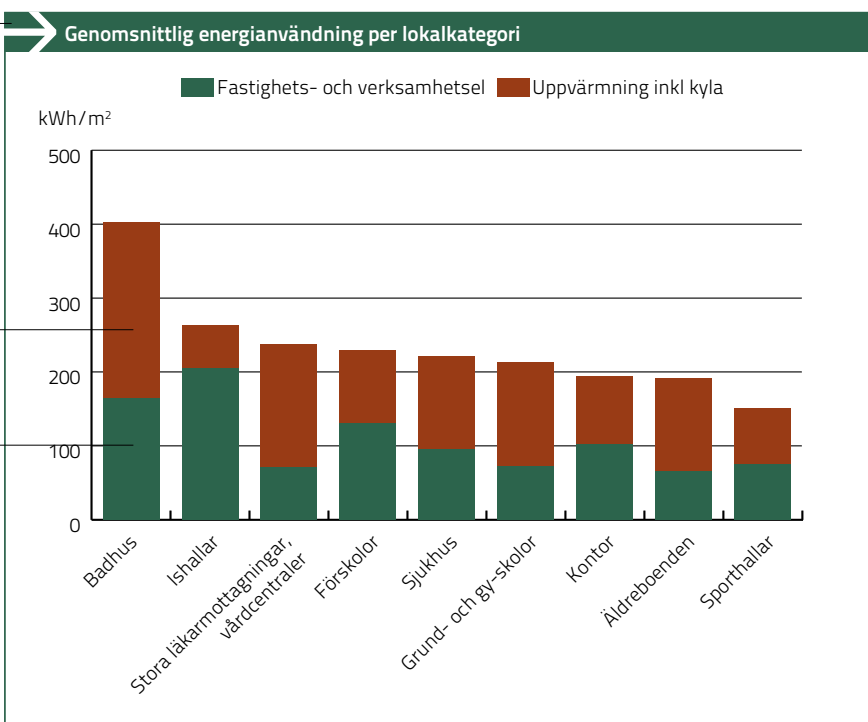
2. Analyser och prognoser

Det insamlade materialet används som underlag för analyser och prognoser. Om lokal- och energirevisionen ska ligga till grund för en lokalresursplan bör bland annat följande analyseras:

PUNKTLISTA MED
PIL I ACCENTFÄRG

- Verksamheternas volymer och framtida lokalbehov
- Planerade förändringar i lokalbeståndet
- Framtida över- och underskott på lokaler
- Investeringsbehov och kostnadsutveckling för lokalbeståndet
- Lokalernas kapacitet, utnyttjande, energianvändning, miljöpåverkan, ändamålsenlighet och kostnader

GRAF MED VIT
PIL I RUBRIK

ORANGE

GRÖN

TABELLTEXT OCH
NUMRERING
GÖRS I FÄRG

DIAGRAM 5 Genomsnittlig energianvändning per kvadratmeter Atemp i några vanligt förekommande lokalkategorier.

TABELL

Innemiljö

Innemiljö	Jämförelsetal
Ljudmiljö	bedömning eller ljudklassning
Ventilation, luftflöden	liter/sekund/m² BRA liter/sekund/plats
Termiskt klimat	
Temperatur, sommar och vinter	grader celsius/rum
Dagsljusfaktor	dagsljus utomhus/dagsljus inomhus lux/timme
Andel fönsterglasarea AF	fönsterglasarea/m² (rum)

TABELL 6D

30% ORANGE

FAKTARUTA
LJUS FÄRG
MED PIL

FAKTARUTARUBBE

Officius duntorit, santium sit porum vidio. At odipsum rem nem hit laccate molorero molor sitibus ducillandi am. Officius duntorit, santium sit porum vidio. At odipsum rem nem hit laccate molorero molor sitibus ducillandi am.

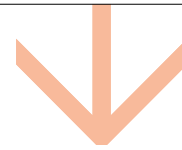
FAKTARUTA
MÖRK FÄRG
MED PIL

FAKTARUTARUBBE

Officius duntorit, santium sit porum vidio. At odipsum rem nem hit laccate molorero molor sitibus ducillandi am. Officius duntorit, santium sit porum vidio. At odipsum rem nem hit laccate molorero molor sitibus ducillandi am.

HÄR ANVÄNDS
PILEN SOM
INLEDANDE
BLICKFÅNG

Förord

Att effektivt använda och planera sina lokaler kan tyckas självklart men är i praktiken en komplicerad process som kräver god samverkan inom organisationen. God hushållning av lokaler innebär allt från att investera pengar på rätt ställe i beståndet genom till exempel anpassningar, till att ha god kännedom om sina lokaler och deras möjligheter. Att effektivisera användandet av befintliga lokaler istället för att bygga nytt kan innebära enorma besparingar. I den här skriften kan du läsa flera spännande exempel på hur detta rent praktiskt genomförts på olika ställen runtom i Sverige.

Skriften har initierats och finansierats av Utveckling av fastighetsförretagande i offentlig sektor (UFOS). Här ingår Sveriges Kommuner och Landsting, Akademiska Hus, Fortifikationsverket samt Samverkansforum för statliga byggherrar och förvaltare genom Statens fastighetsverk och Specialfastigheter. Detta projekt har också stöttats ekonomiskt av Energimyndigheten.

Skriften är författad av Christine Löfvenberg, FM Konsulterna AB. Till sin hjälp har författaren haft en styrgrupp som medverkat i arbetet, bistått med material och lämnat värdefulla synpunkter. Styrgruppen bestod av Margot Bratt, K-Konsult/Energimyndigheten; Ulrich Johansson, Landstinget i Värmland; Linda Jonsson, Upplands bro; Hans Kardell, Västra Götalandsregionen; Lars-Göran Larsson, Örnsköldsvik Kommun; Jan Nilsson, Tyresö kommun; Eva Ohlund, Fortifikationsverket; Felix Krause och Jacob Hort, Sveriges Kommuner och Landsting. Sonja Pagrotzky, Sveriges Kommuner och Landsting, har varit projektledare.

Stockholm, augusti 2014

Planera för en effektiv lokal- och energianvändning
Energieffektivitet genom effektivt lokalinnyttjande

© Offentliga fastigheter, 2014
ISBN 978-91-7585-132-7

Upplysningar om innehållet Sonja Pagrotzky, sonja.pagrotzky@skl.se
Illustrationer Kristina Alfonsdotter

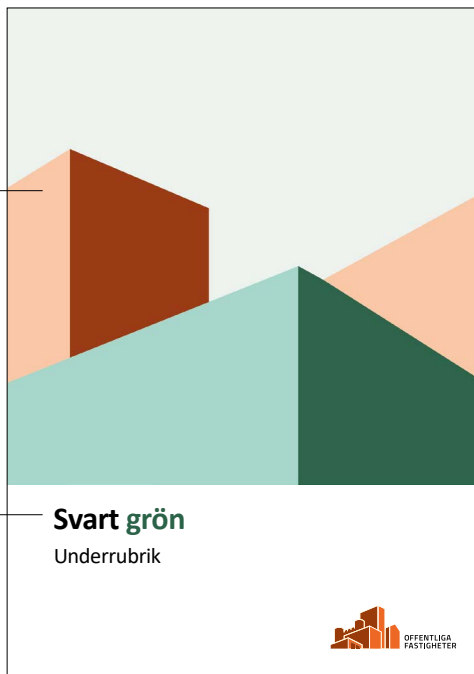
Grafisk form och produktion ETC Kommunikation
Tryckeri LTAB 2014

Webbplats www.offentligafastigheter.se

Word

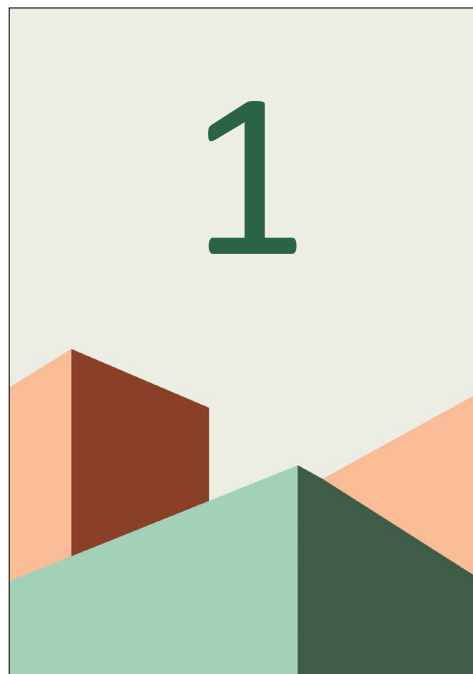
I Word används typsnittet Calibri till rubriker och Georgia till brödtext. Storlek och placering av typografi finns angivet i styckesformaten i Word. Illustrationen används på omslaget och sidorna som markerar nytt kapitel.

PÅ OMSLAG OCH NYTT
KAPITEL ANVÄNDS
ILLUSTRATIONEN

TVÅFÄRGAD RUBRIK:
CALIBRI BOLD 40pt

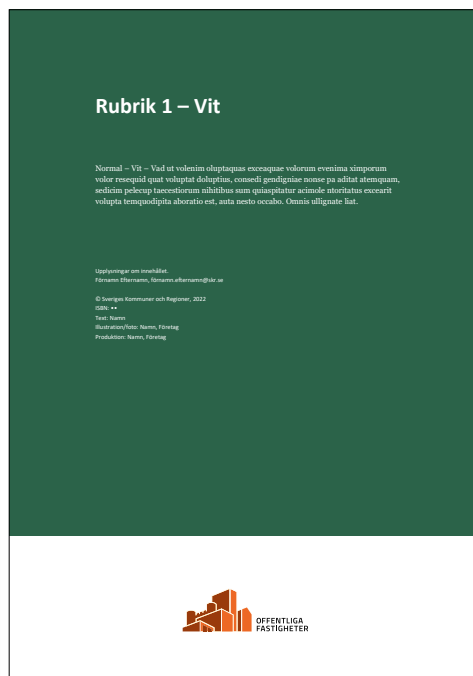
UNDERRUBRIK:
CALIBRI REGULAR 28pt

DEN VÄGLEDANDE
PILEN ANVÄNDS PÅ
INLEDNINGSSIDAN

BRÖDTEXT:
GEORGIA 10pt

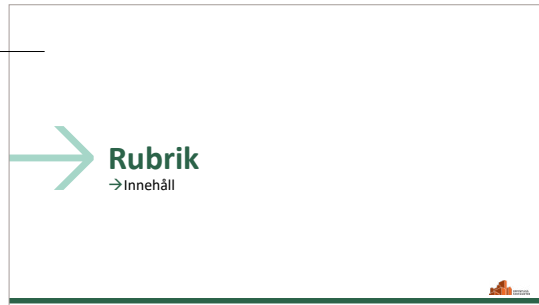

Powerpoint

Powerpointmallen finns i de fyra färgställningarna: Grön-orange, orange-blå, blå-röd och röd-orange. Nedan visas mallen i grönt. Typsnittet Calibri används genomgående. Storlek och placering av typografi finns på respektive mallside i powerpointmallen. I punktlister kan pilen användas i mallens färg.

TYPSNITT:
CALIBRI

PILEN ANVÄNDS
I PUNKTLISTA

